

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry (Kaspa) kiittää pyynnöstä antaa lausunto hallituksen esitykseen erityisyhtiöstä. Yleisesti osatyökykyisten osallisuuden ja työllisyyden lisääminen on erittäin kannatettavaa. Nyt tuotu esitys noudattelee pitkälti Ruotsin Samhall- mallia ja onkin syytä pyrkiä jo valmisteluvaiheessa estämään toistamasta toiminnan mahdollisia negatiivisia vaikutuksia.

Ensinnäkin olisi syytä täsmentää, että onko toiminnan tarkoitus ensisijaisesti sosiaalipoliittinen vai työvoimapoliittinen. Työllisyysasteen nostaminen keinolla millä hyvänsä ei ole kannatettavaa. Sen sijaan vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien osallisuuden lisääminen on aina kannatettavaa ja yhteiskunnassa se kertaantuu positiivisesti moneen eri suuntaan, puhumattakaan lisääntyneestä subjektiivisesta positiivisesta kokemuksesta. Onkin mietittävä, että voivatko sekä sosiaalipoliittinen että työvoimapoliittinen päämäärä tapahtua yhtä aikaa. Ja millä ehdoin.

Kilpailun vääristyminen on todellinen ongelma. Tämä on tullut hyvin ilmi Ruotsin toiminnassa. Valtion subventointi vaikuttaa aina yritysten kilpailutilanteeseen, vaikka hinnoittelu perustuisikin markkinaehtoisuuteen. Onkin selvää, että markkinat tulevat ainakin joiltain osin vääristymään ja tämä voi johtaa toiminnan näyttäytymiseen negatiivisessa valossa. Siinä leimautuvat pahimmassa tapauksessa osatyökykyiset itse. Esityksessä vääristymähaitat on kuvattu epätarkasti. Toiminnasta tulee hyväksytympää, kun etukäteen on päätös, että kuinka mittava vääristymä voi olla. On siten selvä, että sen tulisi olla hyvin vähäinen.

Kilpailun vääristymiä ajatellen alueet ja markkinoiden koko vaikuttavat tilanteeseen. Olisinkin syytä kokeilla toimintaa ensin hyvin varovasti ja alueilla, joissa on paljon toimijoita. Neuvottelukunnan toiminta hinnoittelun ja kilpailun seuraamiseen on hyvin perusteltua.

On myös huomioitava, että Suomessa on jo paljon välityömarkkinoiden toimijoita. Uuden yhtiön tulisi sovittaa toimintansa siten, että nykyinen toimijaverkosto säilyttää asemansa ja osaamisena palvelukentällä.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Perustettava yhtiö tuottaisi EU:n määrittelemiä ns. SGEI-palveluita. Tämä toimii hyvänä perustana yhtiön erityiselle asemalle. Jotta vältytään ns. kermankuorinta ja aito erityisitehtävä, tulisi yhtiön henkilöstöstä isomman kuin 30%) osan olla osatyökykyisiä.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Osatyökykyisten ryhmä on hyvin heterogeeninen. Osatyökykyisyyden asteet vaihtelevat henkilöiden välillä ja arvioijien välillä suuresti. Samoin ajallisesti henkilö voi olla ajoittain enemmän tai vähemmän työkykyinen. Osaa asiakkaista voidaan edelleen palvella perinteisin te-palveluin. Kohderyhmä tulisi rajata tarkemmin, jotta kaikki osatyökykyiset olisivat keskenään tasa-arvoisessa asemassa.

On hyvä huomioida, että Ruotsissa vastaavaan toimintaan on päätynyt maahanmuuttajien enemmistö. Onkin syytä täsmentää toiminnan tavoitteet nimenomaan osatyökykyisyyden asteen kautta. Kielitaidon puute ei saa vaikuttaa osatyökykyisyyden määritelmään henkilötasolla vahvistavasti.

Tässä kohdin on syytä vielä määritellä yritystoiminnan tavoitteet. Onko tarkoituksena perustaa väylä, jota kauttaa edelleen työllistytään avoimille työmarkkinoille. Mikäli tämä on tavoiteena, niin se vaikuttaa osatyökykyisyyden määrittelyyn. Samoin tällöin toimintaan tulee kytkeä vahvasti työnhaku- ja muu valmennus kohti avoimia työmarkkinoita. Ruotsissa on tavoitteena siirtymät

avoimille työmarkkinoille, mutta tavoitteista on jääty kauas. Toiminnan lähtökohdat ja tavoitteet tulee kirkastaa tarkasti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Välityömarkkinoilla on jo runsaasti toimijoita ja myös osatyökykyisille on tarjolla myös muita palveluja. Olemassa olevat toimijat ja palvelut on huomioitava eikä niitä saa vaarantaa, jotta yhtiön toiminta on tarkoituksenmukaista. On syytä miettiä miten työvoimapalvelut, sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut sekä Kelan ja vakuutusyhtiöiden palvelut sovitetaan yhteen ja missä järjestyksessä palveluita tarjotaan.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Välittäjä oy on jo suhteellisen vakiintunut nimi ja sopii tähän hyvin.

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Esityksessä tulisi huomioida työllisyydenhoidon tulevat pysyvät palvelurakenteet, työllisyydenhoidon siirtyminen kuntien vastuulle sekä hyvinvointialueiden perustaminen.

Paavola Kristiina
Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry (KASPA) - Toimitusjohtaja